

Mia Bašić, studentica
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

POZNAVANJE I VRIJEDNOSNO PRIHVAĆANJE EUROPSKOG I MEĐUNARODNOG PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ur: Ivan Šimonović, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet,
Zagreb 2012., str. 183

U ožujku ove godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta prikupilo je i objavilo izvještaje o radu na znanstvenim projektima financiranim do 2011. godine. Isto tako, donijelo je i *Odluku o nastavku financiranja znanstvenih projekata* do 30. lipnja 2012. godine. Vrednovanje zaprimljenih izvještaja izvršeno je na temelju administrativno- financijskih kriterija, tj. praćenja poštivanja odredbi dosadašnjih ugovora o suradnji radi provedbe znanstvenog projekta, posebice pridržavanja ugovorenih odredbi trošenja doznačenih financijskih sredstava. Posljednja odluka MZOS-a zapravo je još jedan korak u pokušaju vrednovanja i filtriranja onoga što se već godinama u Hrvatskoj radi pod egidom znanstvenih projekata. No, osim napora MZOS-a pozitivnoj namjeri skretanja pažnje na projekte koji zaslužuju potporu služe i hvale vrijedni potezi javnog predstavljanja provedenih istraživanja i analiza na pojedinim projektima.

Jedan od takvih iskoraka je objavljivanje zbornika radova znanstvenog projekta, pod naslovom „Poznavanje i vrijednosno prihvaćanje europskog i međunarodnog prava u Republici Hrvatskoj”, a kojeg je uredio Ivan Šimonović. Zbornik je izašao u izdanju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2012. Ovaj Zbornik nam ukazuje stanje fakata na području poznavanja i vrijednosnog prihvaćanja europskog i međunarodnog prava u suvremenoj Hrvatskoj. Refleksija je bazirana na empirijskom istraživanju provedenom pod inicijativom Katedre za opću teoriju prava i države Pravnog fakulteta u Zagrebu i njihovih suradnika. Zbornik sadrži dva dijela. Prvi dio čine teorijski usmjereni radovi, dok su radovi zasnovani na empirijskom istraživanju predstavljeni u drugom dijelu.

U prvom dijelu prezentirana su tri rada. Prvi rad nosi naslov „Međunarodno pravo i njegovi podsustavi“ (str. 3.- 14.) i djelo je prof. dr. sc. **Maje Seršić**. Ovaj rad predstavlja okvir za načelno razmatranje odnosa između temeljnih područja kojima se bavi istraživanje- međunarodnog i europskog prava. Podsustavi međunarodnog prava i njihov odnos prema općem međunarodnom pravu razmatraju se u svijetlu načela *lex specialis derogat legi generali*. U radu su detaljno razmotreni problemi koji se u teoriji i praksi javljaju kao posljedica te, kako ju je nazvala UN- ova Komisija za međunarodno pravo, fragmentacije međunarodnog prava, koja je 2002. stavljena na dnevni red Komisije.

Drugi rad nazvan je „Pojedinaac i pravo Europske unije“ (str. 15.- 27.), a djelo je prof. dr. sc. **Tamare Perišin** i prof. dr. sc. **Siniše Rodina**. Autori u svom radu analiziraju položaj pojedinca u europskom pravu kao i oblike zaštite

građana država članica kroz europsko pravo. Kroz mehanizam izravnog učinka, u kojemu europsko pravo pojedincima izravno daje određena subjektivna prava koja su nacionalni sudovi dužni zaštititi, ti isti pojedinci nastojeći ostvariti svoja prava znatno su doprinijeli učinkovitoj primjeni europskog prava (*vigilance of individuals*). Autori tvrde da i danas postoji neraskidiva veza između primjene europskog prava i prava pojedinaca te da je individualizam zapravo pretpostavka EU, bez obzira na to što se individualna prava uvijek balansiraju s javnim interesima.

Treći rad u ovom dijelu jest rad *Tine Oršolić* pod naslovom „Scrutinizing EU law under national constitutional laws: a homogeneous approach in a heterogeneous environment“ (str. 29.- 54.). Autorica u ovom radu pristupa pitanju nacionalnih granica nacionalne suverenosti država članica kroz analizu slučajeva iz nacionalne i europske judikature. Uobičajeni pristup državnih tijela sastoji se od prihvaćanja promjena prava EU sve dok one ne predstavljaju egzistencijalnu prijetnju temeljnim suverenim ovlastima država članica. Analizom odluka ustavnih i vrhovnih sudova država članica autorica utvrđuje postojanje ovog homogenog pristupa te upozorava na neke od njegovih bitnih nedostataka. Prije svega, upozorava na činjenicu da sudovi koji su se do sada koristili identificiranim pristupom još uvijek nisu ponudili jasnu definiciju suvereniteta što je prijeko potrebno.

Četvrti rad prvog dijela je tekst *Kristijana Turkalja* pod naslovom „Poglavlje 23 ‘Reforma pravosuđa i temeljna prava’ - Utjecaj pristupnih pregovora na jačanje vladavine prava u Hrvatskoj“ (str. 55.- 81.). Rad je posebno zanimljiv upravo zbog toga što je Poglavlje 23. kao novi uvjet u pristupnom procesu EU po prvi put uvedeno za Republiku Hrvatsku i čije alarmantne posljedice u Hrvatskoj javnosti odjekuju i danas. Autor K. Turkalj, bivši pregovarač za to poglavlje, u ovom radu govori o tijeku pristupnog procesa i njegovu utjecaju na unapređenje vladavine prava.

U drugom dijelu Zbornika predstavljena su tri međusobno povezana rada koji su zapravo njegovi središnji prilozi, a proizašli su iz jedinstvenog empirijskog istraživanja. Istraživanje je obuhvaćalo ispitivanje poznavanja institucija i prava Europske unije i međunarodnog prava te vrijednosnog odnosa koji prema njima ima opća populacija, društvene skupine pravosudnih djelatnika i studenata Pravnog fakulteta. Temeljna pretpostavka ovog istraživanja bila je da što je poznavanje bolje, to je pozitivniji i vrijednosni odnos.

„U kojoj mjeri hrvatski građani poznaju i vrijednosno prihvaćaju institucije i pravo Europske unije? - Važnost empirijskih istraživanja za teoriju prava“ (str. 85.- 108.) naslov je prvog rada u ovom dijelu, a nastao je u suradnji dr. sc. *Luke Burazina* i dipl. iur. et pol. *Marija Krešića*. Ovaj autorski dvojac u svom nam radu prezentira i komentira rezultate ispitivanja opće populacije. Također, postavljaju i pitanje uloge empirijskih istraživanja u izgradnji uspješne teorije prava koje prelazi empirijsku podlogu ovoga rada.

Mr. sc. *Barbara Preložnjak* autorica je drugog rada pod naslovom „Poznavanje,

razumijevanje i stavovi hrvatskih sudaca o europskom i međunarodnom pravu“ (str. 109.- 152.). Autorica iznosi i komentira rezultate istraživanja za stvarni život prava posebno se osvrćući na hrvatske suce i njihovo poznavanje (razumijevanje) europskog i međunarodnog prava. U radu je prikazano postojanje međusobne uvjetovanosti vrijednosnih stavova prema europskom i međunarodnom pravu, odnosno općih stavova prema pravnim pravilima kojima se normiraju pojedine europske i međunarodne organizacije. Kako je opći vrijednosni stav hrvatskih sudaca prema pravnim pravilima europskog i međunarodnog prava posljedica nepostojanja određene razine znanja i informiranosti o njima, ovaj rad nam daje prijedloge usmjerene na znatno poboljšanje te razine.

„Odnos studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu prema europskom i međunarodnom pravu“ naslov je posljednjeg rada u ovom Zborniku, a djelo je dr. sc. **Vanje- Ivana Savića** (str. 153.- 183.). Autor se u svom radu prvenstveno bavi trenutačnim stavovima studenata prava. Cilj ovog rada jest utvrditi nivo poznavanja europskog i međunarodnog prava, stavove i informiranost studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu i dati smjernice bitnim ustanovama i organizacijama što i kako promijeniti kako bi budući pravници europsko i međunarodno pravo doživljavali kao svoje, a ne kao tuđe. Ovo iscrpno istraživanje potvrdilo je tezu o postojanju snažne povezanosti između poznavanja pozitivnog vrijednosnog stava prema institucijama i pravu EU što vrijedi kako za opću populaciju tako i za posebne ispitivane skupine- pravosudne dužnosnike i studente prava.

Na kraju, radovi u ovom Zborniku pokazuju nam da su europsko i međunarodno pravo nakon potpisivanja pristupnog ugovora s EU postale su još važnije i zanimljivije grane prava. Ta su prava važna svima: pravnim znanstvenicima, stručnjacima i studentima, ali i svim drugim hrvatskim građanima. Ipak, europsko i međunarodno pravo dobijaju posebnu važnost za pravnike, koji su danas na samom pragu Europske unije već stavljeni na kušnju. Jer, pokazati će se vrlo brzo da ona stara maksima *ignorantia juris nocet* nikako ne gubi na istinitosti. Štoviše, u transnacionalnom svijetu njene posljedice postaju još teže i poraznije.